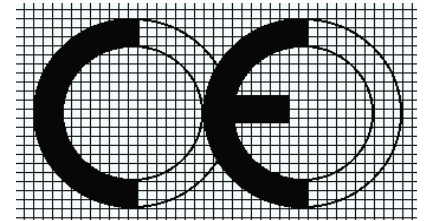

CE-merking av byggevarer

Ved CE-merking av byggevarer blir produktets egenskaper dokumentert etter felles europeiske tekniske spesifikasjoner. CE-merking av byggevarer skal bidra til å fjerne handelshindringer i EØS-området gjennom å gjøre det lovlig å markedsføre og omsette et produkt i alle medlemsland. Men CE-merking er ikke en merking som bekrefter at produktet uten videre kan brukes i en spesifikk byggesak. Egenskapene må vurderes i forhold til nasjonale krav til byggverk, og i Norge vil det i mange tilfeller kreves tilleggsdokumentasjon i henhold til norske forskrifter.

Formål

Den europeiske byggevareforordningen gjøres gjeldende i Norge gjennom en ny forskrift om markedsføring og omsetning av byggevarer. Forordningen har som mål å fjerne tekniske handelshindringer for byggevarer mellom medlemslandene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS). For å oppnå dette omfatter byggevareforordningen følgende hovedvirkemidler:

- harmoniserte tekniske spesifikasjoner
- tekniske vurderingsorganer
- tekniske kontrollorganer
- et system for samsvarsattestering
- ytelseserklæring og CE-merking av produkter

Forordningen omfatter bare felles regler for markedsføring og omsetning av byggevarer. Det finnes ingen harmonisering av tekniske forskrifter til byggverk i de ulike europeiske landene. Det betyr at det i mange tilfeller vil kreves tilleggsdokumentasjon ut over CE-merking før byggevaren kan benyttes i et byggverk.

Harmoniserte tekniske spesifikasjoner

Harmoniserte tekniske spesifikasjoner er primært harmoniserte europeiske produktstandarder for en produkttype, utarbeidet av den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. I tillegg kan en harmonisert teknisk spesifikasjon også være en europeisk teknisk vurdering (ETA) for et spesifikt produkt, utstedt av et europeisk teknisk vurderingsorgan. Det må foreligge en harmonisert teknisk spesifikasjon for å kunne CE-merke en byggevare.

De harmoniserte tekniske spesifikasjonene krever dokumentasjon av produktegenskaper som er relevante i forhold til de grunnleggende funksjonskrav til bygningskonstruksjoner:

- Mekanisk bæreevne
- Sikkerhet ved brann
- Helse og miljø
- Sikkerhet i bruk
- Beskyttelse mot støy

- Energiøkonomi og varmeisolasjon
- Bærekraftig bruk av naturressurser

Formålet med en teknisk spesifikasjon er å angi hvordan man skal bestemme og angi de av produktets egenskaper og ytelser som kan kreves deklartert gjennom forskriftene for byggverk i et land innen EØS. De tekniske spesifikasjonene gir også detaljerte regler for CE-merkingen.

Byggevareforordningen sikrer at produsentene kan og skal benytte de samme prøvings- og beregningsmetoder for deklarerer av ytelser i alle land. Hvilke egenskaper som er obligatoriske å deklare, og hvilke ytelser som kreves av myndighetene, vil variere fra ett land til et annet. Ett eksempel på ulike ytelseskrav til byggverk er varmeisolasjon og lufttetthet. I Norge stilles krav i byggeteknisk forskrift (TEK 10) som er spesifikke for Norge.

Obligatorisk CE-merking

CE-merking er obligatorisk for alle produkter som dekkes av en harmonisert europeisk produktstandard. Det er frivillig å få utarbeidet en europeisk teknisk vurdering (ETA) for et produkt som ikke dekkes av en harmonisert europeisk produktstandard. Men dersom en ETA først er utarbeidet skal produktet CE-merkes i henhold til denne.

Tekniske vurderingsorganer

Tekniske vurderingsorganer (technical assessment bodies) er spesielt utnevnte organer som kan utarbeide europeiske tekniske vurdering, ETA (european technical assessment), for et produkt. Slike organer er medlem av EOTA (European Organisation for Technical Assessment, se www.eota.eu). SINTEF Byggforsk er norsk medlem i EOTA.

Tekniske kontrollorgan

Såkalt utpekte tekniske kontrollorgan (notified bodies) er formelt utpekte organer som utfører uavhengig prøvning av produktegenskaper, og/eller sertifisering av produkter eller sertifisering av produsentenes produksjonskontroll.

Avhengig av hvilket system for samsvarsbekreftelse som er angitt i den tekniske spesifikasjonen for produktet kan slik uavhengig prøvning og/eller sertifisering kreves som grunnlag for CE-merking. Tekniske kontrollorgan utpekes for å kunne gjøre prøvning og/eller sertifisering i henhold til spesifiserte produktstandarder. Oversikt over tekniske kontrollorgan er gitt i <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>

SINTEF Byggforsk er utpekt teknisk kontrollorgan for en rekke produktområder.

Systemer for samsvarsbekreftelse

System for samsvarsbekreftelse angir hva som skal gjøres av produsenten, og eventuelt av et teknisk kontrollorgan, for å kunne bekrefte samsvar med den tekniske spesifikasjonen slik at produktet kan CE-merkes. Fig. 1 viser de fem aktuelle systemene. Hvilket system som gjelder for et produkt er angitt i den aktuelle tekniske spesifikasjonen for produktet, og er formelt bestemt av EU-kommisjonen (Annex ZA i harmoniserte produktstandarder).

System for samsvarsbekreftelse		System				
		4	3	2+	1	1+
Oppgaver som utføres av produsenten	Innledende typeprøvning					
	Løpende kontrollprøving etter fastlagt kontrollplan					
	Innledende typeprøvning					
Oppgaver som utføres av utpekt kontrollorgan	Innledende typeprøvning					
	Innledende kontroll av fabrikk og produksjonskontrollen					
	Sertifisering av produksjonskontrollen					
	Overvåking av produksjonskontrollen					
	Kontrollprøving av uttatte stikkprøver					
Sertifisering av produktet						

Figur 1: Samsvarssystem for CE-merking

Felles for alle systemene er at produsenten skal ha et dokumentert kontrollsystem for sin produksjon. I system 4 kan produsenten også gjøre prøvning selv, og kan CE-merke produktet uten å involvere noe teknisk kontrollorgan. I system 3 kreves det at typeprøvingen er gjort av et utpekt, uavhengig prøvningssorgan. System 2+, 1 og 1+ brukes først og fremst for produkter der utilfredsstillende produktkvalitet kan få store følger for byggverket. I system 2+ kan produsenten selv utføre bestemmelsene av produktets egenskaper og ytelser, men kvalitetskontrollen av hele produksjonen følges opp kontinuerlig med fabrikkbesøk av et utpekt sertifiseringsorgan. I system 1 skal,

foruten oppfølging av produksjonskontrollen, et teknisk kontrollorgan også utføre typeprøvning samt sertifisere selve produktet. I system 1+ skal et teknisk kontrollorgan dessuten selv utføre jevnlig prøvning av produktets egenskaper i form av stikkprøver.

Ytelseserklæring og CE-merkingens innhold

CE-merkingen gjøres av produsenten selv, når grunnlaget som kreves i den aktuelle tekniske spesifikasjonen med tilhørende system for samsvarsbekreftelse er på plass. CE-merkingen omfatter følgende:

- Produsenten skal utarbeide, og formelt underskrive, en såkalt ytelseserklæring om at produktet er i samsvar med den tekniske spesifikasjonen for produktet. Her angis også de deklarererte ytelsene. Ytelseserklæringen skal følge markedsføringen og omsetningen av produktet, og være allment tilgjengelig (f.eks. på internett).
- Produsenten skal påføre CE-merket på produktet, emballasjen eller medfølgende dokumenter, inkludert den tilhørende informasjonen om produktets egenskaper eller ytelse som er angitt i den tekniske spesifikasjonen for produktet.

Eksempel på utforming av selve CE-merkingen er normalt vist i den aktuelle tekniske spesifikasjonen for produktet.

Den omfatter angivelse av produsent, hvilken teknisk spesifikasjon merkingen er basert på, hvilket teknisk kontrollorgan som eventuelt er involvert, og informasjon om produktets egenskaper og/eller bruksområde.

Ytelseserklæringen skal utarbeides etter en standard mal, se <http://dibk.no/no/Tema/Produkter/>. Både ytelseserklæring og CE-merking skal være på språket til det landet hvor varen omsettes, og skal foreligge før varen bringes på markedet.

Markedskontroll

Det er de nasjonale myndighetene i hvert enkelt land som skal påse at byggevarer er CE-merket når dette kreves, og at varene oppfyller kravene i de tekniske spesifikasjonene. I Norge er Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) ansvarlig for markedskontrollen.

Status for CE-merking i Norge

Den europeiske byggevarerforordningen trådte formelt i kraft 1. juli 2013 i alle EU-land. Forordningen er også godkjent av EFTA, men i Norge vil forordningen ikke tre formelt i kraft før en ny forskrift om markedsføring og omsetning av byggevarer er klar. Denne forskriften skal erstatte kap. 3 om dokumentasjon av produkter i nåværende byggtknisk forskrift (TEK 10). Den nye forskriften er ventet i første halvdel av 2014. Derfor er det formelt ennå ikke obligatorisk å CE-merke byggevarer i Norge. Men det er allikevel obligatorisk å kunne dokumentere produktens egenskaper, og myndighetene angir at dette

skal være på samme nivå som angitt i harmoniserte europeiske tekniske spesifikasjoner.

CE-merking og bruk i byggverk

CE-merking viser bare at produktet oppfyller minimumskravene til dokumentasjon av egenskaper for å kunne markedsføre og omsette produktet. Den ansvarlig prosjekterende eller utførende i hver enkelt byggesak må avgjøre om produktet kan anvendes slik at byggverket tilfredsstiller kravene til byggverket i den norske byggeforskriften. Krav i TEK 10, norske klimaforhold og byggeskikk vil ofte medføre behov for tilleggsinformasjon før byggevaren kan brukes i et byggverk. Et eksempel er miljørelaterte egenskaper og egenskaper knyttet til bærekraftig bruk av naturressurser. Som regel er ikke slike egenskaper ennå dekket av harmoniserte europeiske produktstandarder, og dokumentasjonen må baseres på nasjonale regler og forskrifter.

SINTEF Certification

SINTEF Certification organiserer virksomheten både som teknisk kontrollorgan og som europeisk teknisk vurderingsorgan i SINTEF Byggforsk. Dette omfatter sertifisering av produk-

sjonskontroll og/eller produktsertifisering som grunnlag for CE-merking der det kreves samsvarsbekreftelse i henhold til system 2+, 1 eller 1+. I tillegg utarbeider SINTEF Certification europeiske tekniske vurderinger, ETA, for produkter som ikke dekkes av en harmonisert europeisk produktstandard.

Som en supplerende dokumentasjon til CE-merking utarbeider SINTEF Certification også norsk produkt-dokumentasjon i form av SINTEF Teknisk Godkjenning, se egen orientering. Her bekrefter bl.a. SINTEF Byggforsk at et byggprodukt er funnet egnet til i bruk i Norge, når produktet anvendes som angitt i godkjenningen. Foruten egenskapene og ytelsene som er deklarerert i en CE-merking vil SINTEF Teknisk Godkjenning også dokumentere andre egenskaper som etterspørres for bruk i Norge. SINTEF Teknisk Godkjenning forutsetter dessuten en oppfølging av produsentens produksjonskontroll gjennom et uavhengig kontrollorgan, selv om dette ikke kreves for en CE-merking av produktet.

SINTEF Certification formidler spesialrådgivning til produsenter som trenger bistand knyttet til CE-merking. Dette kan være utarbeidelse av kvalitetssystem og bistand til utarbeidelse av ytelseserklæring og CE-merking

Mer informasjon

Nærmere informasjon om CE-merking samt kontaktpersoner kan fås ved å gå inn på vår nettside www.sintefcertification.no, via e-post til certification@sintef.no, eller ved direkte henvendelse til SINTEF Byggforsk.

SINTEF Byggforsk Oslo

P.b. 124 Blindern, 0314 Oslo
Tlf. 22 96 55 55
Fax 22 69 94 38

SINTEF Byggforsk Trondheim

7465 Trondheim
Tlf. 73 59 33 00/33 90
Fax 73 59 33 50/80

